

VADON LEHEL

ORSZÁGH LÁSZLÓ A LEXIKOGRÁFUS ÉS LEXIKOLÓGUS*

Országgh László azon nagy tudós nemzedék legutolsó tagja volt, akik számára hazai és idegen filológiai diszciplínák egész területét át kellett tudni fogniuk. Tudományos munkássága, érdeklődése és tájékozottsága az angol és amerikai irodalomra, az anglisztika és amerikanisztika számos részletterületére, az angol–magyar és az amerikai–magyar kulturális kapcsolatok vizsgálatára, a magyar lexikográfia gyakorlatára és módszertanára, valamint a jövevényszó-kutatásra terjedt ki. Mindemellett, kivételes egyénisége és hatalmas tudása szinte predesztinálta őt arra, hogy tudóstanár legyen. A tanítás, a tanulás és a tudományos munka soha nem vált el egymástól, hanem kiegészítették egymást hosszú, eredményes életpályája során.

Országgh László az osztatlan filológia tudósa, aki egyaránt jártas volt a nyelvtudományban és az irodalomtudományban, és mindkét tudományterületen képes volt alkotó tudományos munkára. Az akadémiai némenklatúra szerint a nyelvtudomány kandidátusa és az irodalomtudomány doktora. Az egyetlen olyan tudós, aki két különböző tudományban akadémiai fokozatot tudott szerezni. Ő magát elsősorban irodalmárnak, „filosz”-nak tartotta, de neve maradandó alkotásokkal került a magyar nyelvtudomány történetébe.

Országgh László, lexikográfus, a magyar szótártudomány megalapítója

Országgh Lászlónak a szótárral és szótárírással kapcsolatos első élménye szombathelyi gyermekéveihez fűződik: 10 éves kisdíák korában édesanyjától megkapta a Schmidt-féle latin–magyar kisszótárt. E szótár lapjainak forgatása közben fogalmazódtak meg első kérdései a szótárírásról és a

* Elhangzott a Magyar Nyelvészek VI. Nemzetközi Kongresszusán („A lexikológia és a lexikográfia elmélete és módszertana”, Eger, 1994. augusztus 23–26.) az „Országgh László emlékére” szekcióban augusztus 24-én.

szótáríró feladatáról. Édesanyja (Ny) szavai indították a lexikográfia irodalmának rejtelméi felé. Szótárírói munkájához már gimnazista korában igen jó alapokat sikerült megszereznie. Görögöt, latint, németet, rendkívüli tárgyként franciát, magánúton pedig angolt tanult. Elsajátította azokat a nyelveket, amelyek segítségével a szótárírás előzményeit és kezdeteit, valamint a modern nyelvek lexikográfiai irodalmát tanulmányozhatta.

Ország László a magyar lexikográfia gyakorlatának és módszertanának jeles művelője, akinek tevékenysége és alkotásai, mind az anyanyelvi, mind az idegen nyelvű (angol) szótárírásban meghatározó jellegűek. Halhatatlan érdeme, hogy irodalmi és köznyelvünk szó- és kifejezőképességét a legkorszerűbb lexikográfiai módszerek szerint megalkotott értelmező szótáraink, valamint az angol nyelv gazdag lexikális anyagát, angol–magyar és magyar–angol szótáraink tárják a magyar anyanyelvűek elé szerte a világon.

Ország László nevét itthon is és külföldön is elsősorban angol–magyar és magyar–angol szótárai tették híressé.

A második világháború utáni években az angol nyelv iránt mutatkozó egyre nagyobb édeklődés miatt a Franklin Kiadó Ország Lászlót bízta meg egy korszerű angol–magyar szótár elkészítésével. Az *Angol–magyar kéziszótár* 1948-ban jelent meg,¹ és nemcsak nagy siker volt a magyar könyvpiacra, hanem a kétnyelvű szótárírás története új fejezetének kezdetét is jelentette. Szerkesztői munkája során Ország messzemenően figyelembe vette szótárai használóinak szempontjait, mindenekelőtt a címszavak kiválasztásában. Nagy figyelmet szentelt a közszavak és szakszavak arányára, a jelentésmegkülönböztetésre és ekvivalensalkotásra, a lefordíthatatlan elemekre és kulturspecifikus szavakra, idiómákra és – ahogy Ország nevezte – „nagy igékre”-re, valamint a kiejtés jelölésére. Az APhI fonemikus kiejtésjelölő rendszert ő vezette be Magyarországon mind szótárakban, mind nyelvkönyvekben. „Szótárainak legnagyobb erénye az, hogy a szójelentések és értelemárnyalatok az állandósult és alkalmi szókapcsolatokban, idiómákban, vagy ahogy a magyar lexikográfiai irodalomban használatosak, a frazeológiában elevenednek meg.”²

Ország László angol nyelvi szótárának második, magyar–angol része 1953-ban jelent meg.³ Yolland 58 000 címszavas magyar–angol szótárát 88 000 magyar címszóra duzzasztotta. Ország nemcsak mennyiségileg, hanem minőségileg is nagy jelentőségű művel gyarapította szótárirodal-

¹ ORSZÁGH LÁSZLÓ: *Angol–magyar kéziszótár*, Budapest, Franklin Társulat, 1948. XI+791 l.

² MAGAY TAMÁS: „Ország László, a lexikográfus.” In: Vadon Lehel, szerk., *Emlékkönyv Ország László tiszteletére*. Eger, 1993. 307.

³ ORSZÁGH LÁSZLÓ: *Magyar–angol szótár*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1953. 1444 l.

munkát. Célkitűzését szótára előszavában fogalmazta meg: „A könyv szókincse köznyelvünknek a 20. sz. közepén szóban és írásban használt leggyakoribb anyagát tartalmazza.” Az alapszókincs állománya teljesnek mondható: magában foglalja a mindennapi nyelv és a modern magyar irodalom szókincsét, a gazdasági és politikai változások szavait, valamint a tudományokban és sportban bekövetkezett nyelvi változásokat is. A magyar címszavak angol megfelelői pontosak, a lefordíthatatlan fogalmakat jól értelmezhető körülírással fejezi ki. A szótár erőssége a nagy számban használt példamondat, szókapcsolat és szólásmód. Szerkesztéstechnikailag a könyv egységes: a címszavak jelentéseinek számokkal való tagolása világos és logikus, a rövidítések, írásjelek, betűtípusok és jelek használata következetes. „Ország munkája valóban opus magnum és büszkesége szótár-irodalomunknak.”⁴

Az első angol–magyar és magyar–angol szótárát állandóan javította, bővítette, átdolgozta és három méretben (kisszótár, kéziszótár és nagyszótár), számos kiadásban jelentette meg. Kétnyelvű szótárírói munkásságának főművét, a „nagy Ország”-ot – a *Magyar–angol szótár* (1953) és az *Angol–magyar szótár* (1960) – a főszerkesztő, páratlan nyelv- és kultúraismerete, fáradhatatlan gyűjtőszenvédélye, precizitása, valamint tudományos és emberi erényei teszik példaszerűvé és megbízhatóvá.

Ország László nemcsak gondozta szótárait szinte élete végéig, hanem életüket is nyomon követte. Tudott arról, hogy *Angol–magyar kéziszótára* (1948) és *Magyar–angol szótára* (1953) 1957-ben kalózkidadásban jelent New Yorkban. 1963-ban New York-i tartózkodásakor sikerült is megszereznie az illegálisan kiadott könyv egy példányát, amelybe a következő – rá oly jellemző – sorokat jegyezte be: „Szótáramnak ezt az amerikai kicsinyített kalózkidadását Paprikás Weis nevű general store-ban vásároltam New Yorkban a szabott \$15 ár helyett 'szerzői kedvezménnyel' \$8 áron, 1963 szeptemberében.”⁵ Gondosan figyelemmel kísérte szótárainak elérhetőségét a könyvesboltokban, és bosszantotta, hogy a kiadó nem tudta folyamatosan kiszolgálni az igényeket. 1983 májusában közzétett nyilatkozatából tudjuk, hogy szótáraiból addig itthon és külföldön egymillió háromszázezer példány kelt el.

Az Ország-szótárak nemcsak tanítványokat készítettek lexikográfiai kutatásokra, hanem költőket is megihlettek. Tandori Dezső verset írt a „nagy Ország”-nak „blow” címszavából, olyképpen, hogy ezt a címszót, némi tömörítéssel egyszerűen lemásolta, bizonyítva ezzel – saját ötletességén kívül – az angol nyelv jelentésbeli gazdagságát és a szótárszerző tudós

⁴ KUNDT ERNŐ: „Ország László: Magyar–angol szótár.” *Magyar Nyelvőr*, 1953. 77. évf. 3–4. sz. 288.

⁵ KONTRA MIKLÓS: „Ország László 1907–1984.” *Nyelvtudományi Közlemények*, 1985. 87. kötet, 1. sz. 255–256.

munkájának közeli rokonságát a költővel.⁶ Kodolányi Gyula vallomása szerint Országh László hatással volt rá, s fel is tűnik alakja a Noah Webster igaz élete című prózavers-ciklusában.⁷ Országh inspiráció eredménye az is, hogy Magay Tamás bölcsészdoktori értekezésében megírta a hazai angol szótáriradalomnak 1860 előtti előzményeit, és kritikai elemzését adta az Országh előtti időszakban (1860–1944) hazánkban megjelent angol–magyar és magyar–angol szótáraknak.⁸ Magay kandidátusi disszertációját is a szótárkutatásnak szentelte, és Országh László szótárai alapján tárta fel a kétnyelvű szótáriradalom törvényszerűségeit.⁹

Országh László neve egybeforrt kétnyelvű szótáraival: „az Országh” az angol szótár szinonímája Magyarországon,¹⁰ de Londonban is sokáig úgy tudták, hogy az „Országh” szó „szótár”-t (dictionary) jelent a magyar nyelvben.¹¹

Országh László a magyar nyelvtudomány történetébe a magyar lexicográfia legnagyobb vállalkozásának, *A magyar nyelv értelmező szótárának* főszerkesztőjeként írta be nevét.¹²

Miután debreceni angol tanszékét felszámolták, 1950-ben a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete szótári osztályának vezetésével bízták meg, ahol megjelenéséig irányította a hétkötetes értelmező szótár szerkesztésének és kiadásának munkálatait. Munkatársai visszaemlékezéseiből értesülhettünk arról, hogy milyen „rendkívüli képességgel,

⁶ KÉRY LÁSZLÓ: „Országh László köszöntése.” *Nagyvilág*, 1977. XXII. évf. 10. sz. 1576.

⁷ KODOLÁNYI GYULA: „Egy magyar gentleman – a Kádár-korszakban.” In: Vadon Lehel, szerk., *Emlékkönyv Országh László tiszteletére*. Eger. 1993. 241.

⁸ MAGAY, TAMÁS: „English Lexicography in Hungary from the Beginnings to 1944.” *Angol Filológiai Tanulmányok I.*, (Hungarian Studies in English I.) 1963. 89–122. (A tanulmány a szerző kéziratos bölcsészdoktori értekezésének kivonata.)

⁹ MAGAY TAMÁS: *A kétnyelvű szótárirás törvényszerűségei: Országh László szótárai*. Kandidátusi értekezés. Kézirat. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1979.

¹⁰ RUTTKAY, KÁLMÁN: „Look it up in Országh.” *The New Hungarian Quarterly*, 1977. Vol. XVIII. No. 68. 128–131.

¹¹ SHERWOOD, PETER: „Isn't 'Országh' the Hungarian for 'Dictionary'?”: *Memories and Letters of László Országh*.” In: Vadon Lehel, szerk., *Emlékkönyv Országh László tiszteletére*. Eger, 1993. 343–344.

¹² ORSZÁGH LÁSZLÓ (Főszerkesztő): *A Magyar Nyelv Értelmező Szótára*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1959–1962. I–VII. kötet, 7416 l.

tudással, emberséggel és tapintattal látta el igen nehéz feladatát”¹³, és „különlegesen sokoldalú műveltségén alapuló szervezőképessége és gyors áttekintő készsége, a mindig a meggyőzésre építő vezetői erélye”¹⁴ tette lehetővé a hazai egynyelvű szótárírásban új korszakot nyitó mű létrehozását.

Országh László jelentős tanulmányokban tájékoztatta a szakmai köröket és a közvéleményt az értelmező szótár munkálatairól, a szerkesztés elméleti és gyakorlati kérdéseiről.¹⁵ Gondja volt arra is, hogy két összefoglaló jellegű, alapos, két világnyelven közzétett tanulmányában előbb angolul, majd oroszul tájékoztassa a külföld nyelvészeit arról, hogy milyen modern szótárszerkesztési módszerek és elvek szerint készül a szótár.¹⁶

Az értelmező szótárak – Országh szerint – az elő nyelvhasználat legfőbb forrásmunkái és törvénykönyvei, egy-egy időszak nyelvállapotának kordokumentumai, a nyelvi műveltség fejlesztésének és terjesztésének elsőrendű fontosságú eszközei, amelyek nélkülözhetetlen alapjai a nyelvtudományi kutatásnak, különösen a jelentéstan, a nyelvtan, a kiejtés és a hangsúly, valamint a stilisztikai tanulmányok területén. A nagy feladat megvalósításához, az értelmező szótár elkészítéséhez a Nyelvtudományi Intézet 1949 áprilisában fogott hozzá. A szerkesztőség vezetését Országh 1950 októberében vette át. Legsürgetőbb feladata az volt, hogy az igen sze-

¹³ BALÁZS JÁNOS: „Országh László, a nyelvész.” *Filológiai Közlöny*, 1984. XXX. évf. 2–3. sz. 305.

¹⁴ BAKOS FERENC: „Országh László (1907–1984).” *Magyar Nyelvőr*, 1984. 108. évf. 2. sz. 242.

¹⁵ ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Hozzászólás az Értelmező Szótár tárgyában.” (Elhangzott a szegedi II. nyelvtudományi kongresszuson.) *Az MTA I. osztályának Közleményei*, IV. 1952. 515–517. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „A magyar nyelv új szótáráról.” *Magyar Nyelvőr*, 1953. 77. évf. 5–6. sz. 387–407. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Hogyan készül a magyar nyelv szótára.” *Természet és Társadalom*, 1954. CXIII. évf. 12. sz. 749–751. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „A magyar szókészlet szótári feldolgozásának kérdései.” (Elhangzott az MTA 1954. évi nagygyűlésén.) *Az MTA I. osztályának Közleményei*, 1954. VI. évf. 117–133. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Mutatvány 'A magyar nyelv kézi szótára'-ból.” *Magyar Nyelv*, 1954. L. évf. 3–4. sz. 225–233. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Szemelvények A magyar nyelv kéziszótárából.” *Magyar Nyelvőr*, 1955. 79. évf. 1. sz. 81–87. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „A magyar nyelv kéziszótára.” In: *Nyelvművelő*. Budapest, Művelt Nép Könyvkiadó, 1956. 172–180. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Válasz az Értelmező Szótárról közölt észrevételekre.” *Magyar Nyelvőr*, 1956. 80. évf. 3. sz. 355–366.

¹⁶ ORSZÁGH, LÁSZLÓ. „Problems and Principles of the New Dictionary of the Hungarian Language.” *Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae*, X. 1960. 211–273.

rény létszámú szótári osztályát autodidakta módon lexikográfusokká nevelje és munkatársainak számát emelje. Az új munkatársak kiválasztásában komoly minőségi követelményeket állított. Pontosan megfogalmazta a szótári munkára való alkalmasság ismérveit: „Kell hozzá egy bizonyos nyelvtudományi iskolázottság, az absztrakt látásra, a fogalomalkotásra és finom megkülönböztetések tételére, az elemzésre való képesség, széleskörű irodalmi alapozású nyelvi műveltség jó verbális memóriával és fejlett, romlatlan nyelvérzéssel párosulva, idegen nyelvek ismerete, a pontos, világos fogalmazásra való készség s nem utolsósorban filológiai pontosság a kétes adatok lenyomozásában, a készen kapott anyag mérlegelésében.”¹⁷ Országh Lászlónak sikerült elérnie, hogy munkatársainak sorában igen tapasztalt magyar nyelvészek különféle korosztályai, nyugalmazott vagy félreállított egyetemi és főiskolai tanárok, férfiak és nők, tudósok, írók, költők és újságírók, a magyar nyelvterület különböző tájainak képviselői, a szaklektorok között az egyes területek legjelesebb hozzáértői képviselve legyenek. Országh rövid kurzusok, kisebb szemináriumok, állandó egyéni irányítás, ellenőrzés és próbamunkák végeztetése formájában tanította új munkatársait a szótárírás tudományára. „Az értelmező szótár szerkesztése egyben iskola is volt: a munkatársak Országh László irányítása alatt tanulták meg a lexikológia és a lexikográfia legfontosabb törvényeit. Az MTA Nyelvtudományi Intézete szótári osztálya egyben műhely is volt, ahol új iskola alakult ki.”¹⁸ Tanítványai megtanulhatták tőle, hogy „a szótárírónak nyitottnak kell lennie az emberi tudásanyag teljessége iránt, hiszen a nyelv, a szókészlet a világ minden jelenségére kiterjed, és hogy a lexikográfusnak állandóan 'bevetésre készen' kell állnia, szinte röptében kell elfognia az új szavakat és kifejezéseket.”¹⁹

Az értelmező szótár elvi koncepciójának kialakításában, a szerteágazó munkafolyamatok megszervezésében és koordinálásában, a munkamódszer kidolgozásában Országh Lászlónak oroszlanrésze volt. Ő maga saját szerepét az Értsz. bőrbbe kötött első kötete előzéklapjára írt ceruzajegyzete szerint a következőkben látta: „A szerkesztőség vezetését 1950 októberében

¹⁷ ORSZÁGH LÁSZLÓ: „A magyar nyelv új szótáráról.” *Magyar Nyelvőr*, 1953. 77. évf. 5–6. sz. 397.

¹⁸ BAKOS FERENC: „Országh László (1907–1984).” *Magyar Nyelvőr*, 1984. 108. évf. 2. sz. 242.

¹⁹ Országh László szenvedélyesen gyűjtötte a szavakat. Egyik legkedvesebb emléképem róla, ahogy Egerben, a Szépasszony völgyben angol bartátjával, N. Horton Smith professzorral, egyik pincéből a másikba mentek, s öreg borászoktól kérdezősködtek a hagyományos bortermelésről, a nemespenészek fajtáiról és régi szerszámokról. Országh kezében gyűltek a cédulák az új szavakkal és kifejezésekkel. Majd szolid borkóstolgatás közepette „értelmezték” az új szavakat.

Országh László vette át s végezte az utolsó, a VII. kötet megjelenéséig, 1962-ig. Országh L. szerepe e minőségben a következő volt: biztosította az anyagi alapokat és eszközöket egy a tervezettnél nagyobb szabású és tudományos módszerű szótár szerkesztéséhez; – az MTA és az Akadémiai Kiadó segítségével átszervezte 1952-ben a szerkesztőséget (mely eredetileg 5–6 belső munkatársból állt) és tapasztalt szakemberek szerződésével 35 fő fölé emelte; – kidolgozta az első segédleteket; – az agyagi alapok további biztosítására a nagyközönség körében állandó népszerűsítő munkát végzett (a szótár célja, módszere, szükségessége stb. tárgyáról).

Országh egyéni szerepe az Értsz. profiljának kialakításában: a címszóanyag összeállítása; – a kiejtésjelölés bevezetése; – az értelmetlenül származékok (az ő, Ik) felsorolásának megvalósítása; – a nyíllal történő utalórendszer alkalmazása; – a < > elem jelölésének forszírozása (alkalmazási kör); – a tabuszavak címszavasítása; – a kézirat háromnegyedének lektorálása-szerkesztése; – az irodalmi idézetek számának szaporítása; – a kézirat formai-tartalmi egységesítése gondolatának és megvalósításának kiharcolása; – végül egy terjedelmesebb módszertani és keletkezéstörténeti előszót pótló bevezetésnek külön kiadványban (NytudÉrt. 36. sz.) való közzététele.

Tipográfiai vonatkozásban ő határozta el a címszavaknak Falstaff-típusú betűkkel való szedését és minden jelentésváltozatnak új bekezdésben történő közlését.”²⁰

Miután Országh László életének főműve,²¹ *A magyar nyelv értelmező szótára* elhagyta a sajtót, szerkesztésében két fontos tanulmánykötet jelent meg. A *Nyelvtudományi Értekezések* 36. számában²² Országh és munkatársai munkájuk elméleti és gyakorlati kérdéseiről adtak számot. A *Szótártani tanulmányok* című kiadványban Országh a szótárirodalom alapelveiről a szókincstan és jelentéstan kérdéseiről Magyarországon elsőként adott áttekintést, és ebben a kötetben tette közzé az akkori angol szótárirodalmat ismertető alapos értekezését, valamint a szótári irodalmunk könyvészetét 1945-től 1964-ig.²³

²⁰ KONTRA MIKLÓS. „Országh László 1907–1984.” *Nyelvtudományi Közlemények*, 1985. 87. kötet, 1. sz. 254–255. Kontra Miklós közli Országh László kézírásos ceruzajegyzeteit.

²¹ Két alkalommal is megkérdeztem Országh Lászlótól – először még egyetemista koromban, majd jóval később –, hogy melyik munkáját tartja élete főművének, ő mindkétyszer *A magyar nyelv értelmező szótárát* említette.

²² ORSZÁGH LÁSZLÓ: *A szótárirás elmélete és gyakorlata a magyar nyelv értelmező szótárában.* (Szerk.) *Nyelvtudományi Értekezések* 36. sz. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1962.

²³ ORSZÁGH LÁSZLÓ: *Szótártani Tanulmányok.* (Szerk.) Budapest, Tankönyvkiadó, 1966. 403. l.

Országh László 7400 oldal kétnyelvű, és 7400 oldal egynyelvű szótárt alkotott. Ezt a hatalmas anyagot nemcsak szerkesztette, hanem minden egyes hasáblevonatot gondosan elolvasott és korrigált. Páratlan teljesítményével a világ legjelesebb lexikográfusai között tartják számon.

Országh László, a lexikológus

Országh László magyar nyelvészeti munkásságának másik nagy területe a jövevényszó-kutatás: szókinszünk angol eredetű elemeinek feltérképezése és vizsgálata. Nála alkalmasabb szakember nem is vállalkozhatott volna erre a feladatra, mivel mindkét érintett nyelv, és a közvetítő nyelveknek is (német, francia) kitűnő ismerője volt.

Az első cikke, amely a magyar szókészlet angol elemeivel foglalkozik, *A grapefruit magyar nevééről* című tanulmánya 1961-ben jelent meg a Magyar Nyelvőrben.²⁴ Ezt a mintaszerű írását 1967 és 1977 között újabb mikrofilológiai remekiek követték a Magyar Nyelvőrben, a Magyar Nyelvben és a Magyar Nyelvjárásokban.²⁵ Mindezek a publikációk jelentős

²⁴ ORSZÁGH LÁSZLÓ: „A grapefruit magyar nevééről.” *Magyar Nyelvőr*, 1961. 85. évf. 3. sz. 347–349.

²⁵ ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Dukkózás. Jeremiád.” *Magyar Nyelvőr*, 1967. 91. évf. 3. sz. 358–359. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Gemkapocs.” *Magyar Nyelvőr*, 1967. 91. évf. 1. sz. 72–73. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Zipzár vagy cipzár.” *Magyar Nyelvőr*, 1967. 91. évf. 2. sz. 226–228. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Bodicsek. Kajak és kenu. Kenguru.” *Magyar Nyelvőr*, 1968. 92. évf. 2. sz. 335–340. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Hall. Koktél.” *Magyar Nyelvőr*, 1968. 92. évf. 2. sz. 228–233. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Klub.” *Magyar Nyelvőr*, 1968. 92. évf. 4. sz. 457–462. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Mokaszin. Jonatán. Lift.” *Magyar Nyelvőr*, 1968. 92. évf. 1. sz. 106–109. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Koksz. Még egyszer a koktérről. Lord, mylord és társaik. Makadám. Meccs.” *Magyar Nyelvőr*, 1969. 93. évf. 4. sz. 474–483. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Konfort.” *Magyar Nyelvőr*, 1969. 93. évf. 1. sz. 130–133. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Demokrácia. Lasszó. Jenki és zsoké.” *Magyar Nyelvőr*, 1970. 94. évf. 2. sz. 235–239. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Panoráma.” *Magyar Nyelv*, 1970. LXVI. kötet, 1. sz. 87–90. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Parlament. Teszt.” *Magyar Nyelvőr*, 1970. 94. évf. 3. sz. 349–352. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Tetová.” *Magyar Nyelvőr*, 1970. 94. évf. 4. sz. 474–477. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Csendilla.” *Magyar Nyelvjárások*, 1971. XVII. 141–145. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Propeller. Pléd és tartán. Revolver.” *Magyar Nyelvőr*, 1971. 95. évf. 4. sz. 476–480. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Skalpol.” *Magyar Nyelv*, 1971. LXVII. kötet, 4. sz. 469–471. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Viadukt. Spencer. Pingvin.” *Magyar Nyelvőr*, 1971. 95. évf. 3. sz. 365–367. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Viszki. Pingpong.” *Magyar Nyelvőr*, 1971. 95. évf. 2. sz. 206–208. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Watt.” *Magyar Nyelvőr*, 1971. 95. évf. 1. sz. 107–109. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Astoria.” *Magyar Nyelvőr*, 1972. 96.

részlettanulmányok voltak, ahhoz a hiányt pótló monográfiához, amely 1977-ben *Angol elemek a magyar szókészletben*²⁶ címen a Nyelvtudományi Értekezések 93. számaként jelent meg.

Országh célkitűzése szerint munkája „taxativ-narrative jellegű áttekintés, s nem történeti szótár.” Nem szótárszerűen közli a megközelítően 1200 angol eredetű magyar szót, hanem korszakokra és ezen belül tárgykörökre is bontja anyagát. Ily módon jól kirajzolódik, hogy az adott korban a művelődésnek mely területén milyen mértékben jelentkezett az angol hatás. A könyv értékes és meglepő része, amelyben a szerző kimutatja, hogy már a XVII. században öt angol szó honosodott meg nyelvünkben (*druida, flanell, jacht, parlament, puritán*). Külön fejezetben vázolja a meghonosodás folyamatát: az írásképi, a hangtani, alaktani és jelentésbeli beilleszkedést és a közvetett nyelvi hatást. A függelékben közli a könyvészetet, az angol és ál-angol szójegyzéket, a rövidítéseket, a név- és fogalomkörü mutatót.

Országh László pontos értelmező és stílusértéket megállapító munkája; gondossága, ahogy az angol elemek életrajzát megírja; nyelvi ébersége, amellyel a legújabb nyelvi fejleményekre figyel; etimológiai leleményessége és sokoldalú látásmódja, amelyet angol jövevényszavaink feltérképezésében követ; forrásanyaga, kritikai elemzése és következtetései; kristálytiszta, esszéyszerű fogalmazása teszi a könyvet értékes, nélkülözhetetlen és élvezetes nyelvészeti és kultúrtörténeti olvasmánnyá mind a szakemberek, mind a szélesebb olvasóközönség számára.

évf. 3. sz. 364–366. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Póni. Préri. Szendvics.” *Magyar Nyelvőr*, 1972. 96. évf. 1. sz. 91–96. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Szendvicsem-ber. Tabu.” *Magyar Nyelvőr*, 1973. 97. évf. 3. sz. 350–351. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Turf. Trafik.” *Magyar Nyelvőr*, 1973. 97. évf. 4. sz. 486–489. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Simi. Totem.” *Magyar Nyelvőr*, 1974. 98. évf. 3. sz. 352–354. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Tunnel. Zsilett.” *Magyar Nyelvőr*, 1974. 98. évf. 4. sz. 501–504. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Zsüri. Még egy makaronikus toldalékról. Wigwam. Oké.” *Magyar Nyelvőr*, 1974. 98. évf. 1. sz. 98–105. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Ventillátor. Vécé.” *Magyar Nyelvőr*, 1975. 99. évf. 1. sz. 79–82. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „Quaker és kvekker.” *Magyar Nyelvőr*, 1976. 100. évf. 2. sz. 234–240. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „The Difficult Birth of U.S.A. in Hungarian.” *The New Hungarian Quarterly*, 1976. vol. XVII. No. 62. 142–144. – ORSZÁGH LÁSZLÓ: „The Genesis of the Hungarian Name of the United States of America.” *Hungarian Studies in English X.*, 1976. 1–8.

²⁶ ORSZÁGH LÁSZLÓ: *Angol eredetű elemek a magyar szókészletben*. Nyelvtudományi Értekezések, 93. sz. 1977. 176 l.

